



**Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут «Кіберпорт»

**Кафедра фінансів, банківської справи
та страхування**

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

**Методичні вказівки
для практичних і семінарських занять
та самостійної роботи**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (заочної) форми навчання спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 051 «Економіка», 292 «Транспортні технології», 075 «Маркетинг» та здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти (ОС «Молодший бакалавр») спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

**Харків
2025**

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут «Кіберпорт»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні вказівки
для практичних і семінарських занять та самостійної роботи

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (заочної) форми навчання спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 051 «Економіка», 292 «Транспортні технології», 075 «Маркетинг» та здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти (ОС «Молодший бакалавр») спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Затверджено
рішенням науково-
методичної комісії
навчально-наукового
інституту «Кіберпорт»
Протокол № 5
від 03. 02. 2025 р.

Харків
2025

УДК 658.1

Ф 59

Схвалено

на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Протокол № 10 від 20 січня 2025 р.

Рецензенти:

Ларіна Т.Ф., д-р екон. наук, проф., професор кафедри транспортних технологій та логістики Державного біотехнологічного університету

Кащена Н.Б., д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету

Ф 59 Фінанси підприємств: метод. вказівки для практичних і семінарських занять та самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (заочної) форми навчання спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 051 «Економіка», 292 «Транспортні технології», 075 «Маркетинг» та здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти (ОС «Молодший бакалавр») спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / Держ. біотехнол. ун-т; авт.-уклад.: О.В. Горох, О.Г. Малій. – Харків: 2025. – 59 с.

Методичні вказівки підготовлено згідно з навчальною програмою дисципліни «Фінанси підприємств». Видання призначене для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (заочної) форми навчання спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 051 «Економіка», 292 «Транспортні технології», 075 «Маркетинг» та здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти (ОС «Молодший бакалавр») спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

УДК 658.1

Відповідальний за випуск: Т.О. Ставерська, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, канд. екон. наук, доц.

© Горох О.В., 2025

© Малій О.Г., 2025

© ДБТУ, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ТЕМА 1. ОСНОВИ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	8
ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	13
ТЕМА 3. ГРОШОВІ НАДХОДЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	18
ТЕМА 4. ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ.....	23
ТЕМА 5. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	29
ТЕМА 6. ОБІГОВІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВ.....	33
ТЕМА 7. КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	37
ТЕМА 8. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	41
ТЕМА 9. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	44
ТЕМА 10. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	49
ТЕМА 11. ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ.....	53
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	57

ВСТУП

Фінансам підприємств належить визначальне місце в системі фінансів, бо вони функціонують у сфері суспільного виробництва, де створюється валовий внутрішній продукт, матеріальні та соціальні блага. Від стану фінансів підприємств залежить можливість та розмір задоволення як корпоративних, індивідуальних, колективних, так й суспільних потреб. За цих умов необхідна підготовка фахівців з фінансів, які мають глибокі знання з теорії і практики фінансових відносин суб'єктів господарювання, формування фінансових ресурсів, фінансового планування, організації та управління фінансовою діяльністю підприємства.

Підготовка фахівців, обізнаних із управлінням фінансів підприємств за ринкових умов господарювання, потребує видання навчальної літератури, яка б дозволяла набувати та опановувати навички та вміння фінансових розрахунків, обґрунтування фінансових рішень на основі планування, аналізу, оцінювання фінансового стану та застосування інших методів організації фінансів підприємств.

Методичні вказівки підготовлено відповідно до програми з навчальної дисципліни «Фінанси підприємств», яка відноситься до дисциплін професійної підготовки бакалаврів з управління та адміністрування. У ньому наведено методичні вказівки щодо вивчення сутності та організації фінансів підприємств, організації розрахунків і кредитування підприємств, формування і розподілу прибутку, оподаткування підприємств, сутності та організації оборотних коштів, сутності, організації та фінансування відтворення основних засобів, фінансового планування, фінансового аналізу, проведення фінансової санації підприємства.

Мета вивчення дисципліни – є формування у здобувачів вищої освіти системи базових знань з теорії фінансових відносин суб'єктів господарювання і вмінь використовувати ці знання в практичних цілях при вивченні, дослідженні і визначенні закономірностей тенденцій розвитку фінансового механізму, надання відомостей про фінанси підприємств, їх ролі у фінансовій системі держави та функціонуванні народного господарства; закладення основ для розуміння фінансових відносин у суспільстві; ознайомлення з методологією та методикою дослідження функціонування перерозподільних відносин, особливостями розрахунку узагальнюючих фінансових показників.

Завдання дисципліни:

- вивчення сутності та функцій фінансів підприємств;
- розуміння принципів та методів організації фінансів підприємств;
- вивчення складу, структури фінансових ресурсів та джерел їх формування;
- набуття знань щодо основ організації фінансування оборотних активів та фінансового забезпечення відтворення матеріальних необоротних активів;
- формування знань про оподаткування підприємств та оволодіння практикою розрахунку податкових платежів;
- набуття студентами практичних вмінь оцінювати фінансовий стан підприємства;
- оволодіння методами фінансового планування;
- розуміння основ здійснення санації підприємств.

Предметом дисципліни «Фінанси підприємства» є економічні, організаційні та правові аспекти фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Місце навчальної дисципліни освітній програмі. Засвоєння дисципліни базується на знаннях студентів, набутих при вивченні таких дисциплін як «Основи економічної теорії», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Фінанси, гроші та кредит» тощо. Вивчення дисципліни створює базу для розуміння таких дисциплін як «Фінансовий менеджмент» «Фінансовий ринок», «Міжнародні фінанси», «Планування діяльності підприємства», «Бізнес-планування», «Маркетинг», «Транспортні технології», «Стратегічний управлінський облік», «Організація обліку у фермерських господарствах», «Менеджмент» тощо.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- сутність та концепції фінансів підприємств;
- характеристика інструментів, методів та принципів фінансової роботи на рівні підприємства;
- шляхи регулювання фінансових відносин.
- зміст фінансової роботи та завдання фінансових підрозділів на підприємстві;
- основні форми грошових розрахунків підприємства;

- джерела грошових надходжень підприємства, формування та розподіл прибутку;
- основи організації та способи раціонального використання обігових коштів;
- основи оподаткування підприємств та оволодіння практикою розрахунку податкових платежів;
- фінансове забезпечення відтворення основних фондів;
- базові методи фінансового аналізу та фінансового планування;
- способи фінансової реструктуризації та запобігання банкрутства підприємства.

Методичні вказівки до практичних і семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни містять плани семінарських занять, контрольні питання з тем, що вивчаються, практичні завдання, питання для самостійного опрацювання, тести для контролю знань, тематику рефератів, рекомендовану літературу.

ТЕМА 1. ОСНОВИ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Суть і функції фінансів підприємств.
2. Фонди грошових та фінансових ресурсів.
3. Основи організації фінансів підприємств.
4. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Що ви розумієте під фінансами підприємств?
2. Поясніть, яку роль відіграють фінанси підприємств у структурі фінансових відносин суспільства?
3. Дайте характеристику основних функцій фінансів підприємств.
4. Охарактеризуйте поняття: грошові кошти, грошові фонди, фінансові ресурси підприємства.
5. Дайте характеристику класифікації фінансових ресурсів підприємства.
6. Назвіть й поясніть суть основних принципів організації фінансів підприємств.
7. Дайте визначення основам організації фінансів підприємств.
8. Що означають категорії: саморегулювання, самоокупність та самофінансування?
9. Від яких факторів залежить організація фінансів підприємств?
10. Хто виконує фінансову роботу на підприємстві?
11. Дайте характеристику змісту фінансової роботи на підприємстві?
12. Які основні цілі та завдання фінансової діяльності підприємства?
13. Розкрийте суть і складові фінансового механізму підприємства.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Зміст та завдання управління фінансами підприємств.
2. Фінансовий механізм підприємства.
3. Роль вітчизняних підприємств у забезпеченні сталого економічного зростання.

4. Проаналізуйте основні показники діяльності підприємств (за галузями економіки та видами економічної діяльності) в Україні за поточний рік та в динаміці за попередні три роки. Презентуйте результати аналізу.

ТЕСТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Питання №1. Фінанси підприємств - це:

- а) економічні (грошові) відносини, які виникають у процесі формування, розподілу та використання фондів і доходів підприємств;
- б) грошові кошти підприємства;
- в) матеріальні цінності підприємства;
- г) доходи підприємства.

Питання № 2. У процесі відтворення фінанси підприємств виконують такі функції:

- а) розподільчу;
- б) контрольну;
- в) фінансову;
- г) обслуговуючу;

Питання №3. Управління фінансами на підприємствах та в організаціях здійснюють:

- 1) Міністерство фінансів.
- 2) Державне казначейство.
- 3) Фінансові відділи та служби підприємств, установ, організацій.
- 4) Національний банк.

Питання №4. Фінанси підприємств як економічна категорія найбільш повно розкриваються у визначенні як:

- 1) кошти на поточному рахунку в банку, що використовуються на потреби економічного і соціального розвитку підприємств;
- 2) грошові ресурси, вкладені в основні фонди;
- 3) сукупність грошових відносин, пов'язаних з утворенням, розподілом і використанням грошових доходів і власного капіталу;
- 4) гроші в касі.

Питання №5. Функціями фінансів підприємств є:

- 1) емісійна і нагромаджувальна;
- 2) фінансова, розподільча, регулююча;
- 3) контрольна, економічна, стимулююча;
- 4) забезпечувальна, використання грошових доходів і власного капіталу, контрольна.

Питання №6. Принципами організації фінансів підприємств є:

- 1) господарський (комерційний) розрахунок;
- 2) фінансове планування і прогнозування;
- 3) створення фінансових резервів;
- 4) усі перераховані (1-3) принципи.

Питання №7. Господарський (комерційний) розрахунок – це:

- 1) форма розрахунків за товари, роботи і послуги;
- 2) метод господарювання;
- 3) форма ринкових відносин;

Питання №8. Принципами господарського (комерційного) розрахунку є:

- 1) самоокупність і самофінансування;
- 2) господарсько-оперативна самостійність;
- 3) матеріальна зацікавленість, економічна відповідальність, грошовий контроль;
- 4) усі перераховані (1-3) принципи.

Питання №9. Фінансові ресурси – це:

- 1) власний капітал, додатковий і резервний капітал;
- 2) власний капітал;
- 3) власний капітал і довгострокові зобов'язання;
- 4) власний капітал, довгострокові і поточні зобов'язання.

Питання №10. Фінанси підприємств виконують такі основні функції:

- а) формування фінансових ресурсів у процесі виробничо-фінансової діяльності;
- б) розподіл та використання фінансових ресурсів;
- в) контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів;
- г) правове забезпечення підприємницької діяльності;

д) вільне ринкове ціноутворення та конкуренція.

Питання №11. Умовами ефективної реалізації функцій фінансів підприємства є:

- а) різноманітність форм власності;
- б) наявність ринків товарів, праці, капіталів;
- в) свобода підприємництва, самостійність у прийнятті підприємницьких рішень;
- г) усі відповіді вірні.

Питання № 12. Фінансові ресурси підприємства - це:

- а) кошти, що перебувають у розпорядженні підприємств;
- б) основні фонди підприємств;
- в) оборотні кошти підприємств;
- г) грошові кошти на рахунках у банках;
- д) усі відповіді вірні;
- е) правильної відповіді немає.

Питання №13. Складовими фінансових ресурсів підприємства є:

- а) статутний капітал;
- б) резервний капітал;
- в) нерозподілений прибуток;
- г) амортизаційні відрахування;
- д) кредиторська заборгованість;
- е) основні фонди підприємств;
- ж) оборотні кошти підприємств;
- з) грошові кошти на рахунках у банках;
- и) усі відповіді вірні.

Питання №14. Фінансові ресурси підприємства класифікують за такими ознаками:

- а) джерела формування;
- б) етапи формування;
- в) етапи використання;
- г) форма реалізації;
- д) усі відповіді вірні.

Питання № 15. Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємств є:

- а) матеріальні активи;
- б) нематеріальні активи;
- в) власні кошти підприємства;
- г) залучені кошти підприємства;
- д) усі відповіді вірні.

Питання № 16. Власні фінансові ресурси підприємства - це:

- а) амортизаційні відрахування;
- б) прибуток;
- в) дивіденди;
- г) кредити банків;
- д) внесок засновників у статутний капітал;
- е) правильної відповіді немає.

Питання № 17. Зовнішні фінансові ресурси підприємства - це:

- а) кредиторська заборгованість;
- б) страхові відшкодування;
- в) внесок засновників у статутний капітал;
- г) дивіденди;
- д) кошти, одержані від емісії акцій;
- е) дотації, субсидії.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Економічний зміст та організація фінансів підприємства.
2. Фінансова робота на підприємстві та організація управління фінансовими ресурсами.
3. Самоокупність і самофінансування як принципи господарювання підприємств у ринкових умовах.
4. Значення внутрішнього господарського розрахунку у підвищенні ефективності діяльності підприємства.

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Порядок оформлення розрахункових документів.
2. Вплив розрахунково-платіжної дисципліни на ефективність господарської діяльності підприємства.
3. Види банківських рахунків і порядок їх відкриття.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

ДП ДГ «Елітне» станом на 23.07 отримало такі платежі:

- 1) виручку від реалізації на суму 4 700 грн;
- 2) попередню оплату за продукцію у сумі 3 140 грн;
- 3) комунальні платежі за передане в оренду приміщення – 1 180 грн.

Залишок коштів на поточному рахунку станом на 23.07 дорівнював 7 500 грн. 23.07 – термін, коли банк здійснює розрахунки за договором про касове обслуговування. Відповідно до цього договору послуги банку становлять 1 % від обороту каси та оплата за перебування коштів на поточному рахунку – 0,5 % від обороту за поточним рахунком.

Оборот каси за звітний місяць становив 31 560 грн. Протягом звітнього місяця на поточному рахунку підприємства щоденно в середньому було коштів на суму 5 000 грн. Платежів упродовж 23.07 підприємство не здійснювало.

Визначити залишок коштів на поточному рахунку станом на 24.07

Завдання 2

ДП ДГ «Елітне» станом на 30.10 отримало такі платежі:

- 1) виручку від реалізації на суму 7 050 грн;
- 2) попередню оплату за продукцію у сумі 4 710 грн;
- 3) комунальні платежі за передане в оренду приміщення – 1 770 грн.

Залишок коштів на поточному рахунку станом на 30.10 дорівнював 11 250 грн. 30.10 – термін, коли банк здійснює розрахунки за договором про касове обслуговування. Відповідно до цього договору послуги банку становлять 1 % від обороту каси та

оплата за перебування коштів на поточному рахунку – 0,5 % від обороту за поточним рахунком. Оборот каси за звітний місяць становив 47 340 грн. Протягом звітного місяця на поточному рахунку підприємства щоденно в середньому було коштів на суму 7 500 грн. Платежів упродовж 30.10 підприємство не здійснювало. Визначити залишок коштів на поточному рахунку станом на 31.10.

Завдання 3

Станом на 01.09. залишок коштів на поточному рахунку Підприємства А становить 65 тис. грн. Протягом дня до банку підприємства А надійшли платіжні документи у такій послідовності:

1. Платіжне доручення на сплату відсотків за кредитом банку – 10,4 тис. грн.
2. Заява на відкриття акредитива щодо оплати сировини іноземному постачальнику – 35,8 тис. грн.
3. Платіжна вимога щодо стягнення коштів на відшкодування шкоди завданої здоров'ю працівника, оформлена на підставі рішення суду, – 2,8 тис. грн.
4. Платіжне доручення на сплату комунальних послуг – 5,3 тис. грн.
5. Платіжне доручення на оплату ремонтних робіт – 15,7 тис. грн.
6. Інкасове доручення про стягнення суми недоїмки за ПДВ – 6,7 тис. грн.
7. Комісія банку за виконання кожного платіжного документу в межах України складає 25 грн, за межі – 0,1 % від суми платежу.

Визначити, які розрахункові документи, у якому обсязі і у якій послідовності банк прийме до виконання протягом операційного дня.

***Цивільний кодекс України Стаття 1072. Черговість списання грошових коштів з рахунка**

1. Банк виконує розрахункові документи відповідно до черговості їх надходження та виключно в межах залишку грошових коштів на рахунку клієнта, якщо інше не встановлено договором між банком і клієнтом.

2. У разі одночасного надходження до банку кількох розрахункових документів, на підставі яких здійснюється списання

грошових коштів, банк списує кошти з рахунку клієнта у такій черговості:

1) у першу чергу списуються грошові кошти на підставі рішення суду для задоволення вимог про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, а також вимог про стягнення аліментів;

2) у другу чергу списуються грошові кошти на підставі рішення суду для розрахунків щодо виплати вихідної допомоги та оплати праці особам, які працюють за трудовим договором (контрактом), а також виплати за авторським договором;

3) у третю чергу списуються грошові кошти на підставі інших рішень суду;

4) у четверту чергу списуються грошові кошти за розрахунковими документами, що передбачають платежі до бюджету;

5) у п'яту чергу списуються грошові кошти за іншими розрахунковими документами в порядку їх послідовного надходження.

3. У разі відсутності (недостатності) грошових коштів на рахунку клієнта банк не веде обліку розрахункових документів, якщо інше не встановлено договором між банком і клієнтом.

Завдання 4

Протягом операційного дня 15.05 підприємство А отримало такі грошові надходження:

1) касову виручку від реалізації готової продукції в розмірі 5 150 грн;

2) повернення підзвітних сум готівкою на суму 5 630 грн;

3) премію від участі в аукціоні на суму 1 000 грн. Підприємство в лютому мало тимчасово вільні кошти на загальну суму 16 000 грн, які були 04.02 покладені на депозитний рахунок банку під 14 % річних безстроково на невизначений термін.

Для здійснення платежів 15.04 підприємство відкликала депозитні кошти разом із нарахованими відсотками. Станом на 15.04 підприємство доходу від депозиту не отримувало.

Визначити суми надходження коштів на поточний рахунок підприємства.

Завдання 5

Вексель на суму 30 тис грн із строком платежу 1 травня поточного року взятий до обліку комерційним банком 1 лютого поточного року, облікова ставка банку 60% річних. Необхідно визначити суму дисконту та суму, яка буде видана банком власнику векселя.

Завдання 6

Розрахувати суму погашення векселя. Строк платежу “по пред’явленню, не раніше 15.12”. Дата складання 15.11. Дата пред’явлення до платежу 14.01. наступного року. Номінальна вартість 1 000 000 грн. На номінальну вартість нараховуються проценти з розрахунку 40% річних.

Методичні рекомендації

*Розрахувати оборот коштів за поточним рахунком за місяць, враховуючі залишок коштів на початок періоду та грошові надходження підприємства. Визначити суму плати підприємства банку за розрахункове-касове обслуговування, враховуючі встановлений відсоток плати та відповідні суми оборотів каси та за поточним рахунком.

Розрахувати залишок коштів на поточному рахунку підприємства.

Нарощена сума за депозитом (FV) – первісний внесок плюс відсотки, розраховується за формулою:

$$FV = PV \left(1 + r \frac{d}{360(365)} \right)$$

де PV – первісний внесок на депозит, грн;

d – кількість днів нарахування відсотків;

r – річний відсоток.

*При встановленні ціни обліку векселя банк враховує номінальну вартість векселя, суму дисконту (відсотки за обліковим кредитом), а в міжміських розрахунках ще і давно (комісійну винагороду за інкасування іногородніх векселів).

$$Ц_0 = S - D\%$$

де Ц₀ – ціна обліку векселя для власника векселя,

S – номінальна вартість векселя,

D% - сума дисконту за векселем,

$$D = S \frac{dt}{360}$$

d – ставка дисконту, %

t – кількість днів з моменту придбання векселя до його погашення;

$$d = \frac{D * 360}{St}$$

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Охарактеризуйте операції з векселями.
2. Охарактеризуйте розрахунки за допомогою акредитивів.
3. Охарактеризуйте розрахунки платіжними вимогами-дорученнями.
4. Які існують форми безготівкових розрахунків?
5. Організація і сфера застосування розрахунків чеками.
6. Дайте характеристику грошових розрахунків підприємств.
7. Види санкцій за порушення розрахунково-платіжної дисципліни.
8. В якому випадку застосовуються розрахунки платіжними вимогами?
9. Які способи безготівкових розрахунків Ви знаєте?
10. Які документи необхідно пред'явити підприємству в банк для відкриття поточного рахунку?
11. Назвіть види банківських рахунків в національній валюті.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Суть і форми здійснення грошових розрахунків.
2. Готівкова форма розрахунків.
3. Організація та контроль грошових розрахунків підприємства.
4. Санкції за порушення розрахунково-платіжної і касової дисципліни.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Особливості застосування векселів у грошових розрахунках на сучасному етапі економічного розвитку.
2. Принципи і порядок проведення безготівкових розрахунків в господарському обороті України.

ТЕМА 3. ГРОШОВІ НАДХОДЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Характеристика та склад грошових надходжень підприємства.
2. Виручка від реалізації – основне джерело грошових надходжень підприємства.
3. Методи планування виручки від реалізації продукції (основної діяльності).

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Визначити доходи підприємства від фінансово-інвестиційної діяльності на кінець року на підставі таких даних:

- 1) підприємство А планує придбати акції в червні місяці на суму 1 500 тис. грн. За цими акціями очікується виплата дивідендів в розмірі 35% річних;
- 2) підприємство у серпні місяці планує вкласти на депозити тимчасово вільні кошти в розмірі 500 тис. грн на 3 місяці під 19% річних; та 250 тис. грн під 17 % річних;
- 3) надходження від здачі у фінансову оренду майна становить 500 тис. грн.

Завдання 2

Розрахуйте планову виручку від реалізації продукції сільськогосподарським підприємством за даними:

1. Товарна продукція у плановому році:

Продукція	Кількість, ц	Ціна, грн/ц
Зерно пшениці	4000	450
Соняшник	8000	1200
Кукурудза	1200	350

2. Залишки продукції по виробничій собівартості на початок планового року 58 000 тис. грн.

3. Коефіцієнт перерахунку обсягу продукції по виробничій собівартості в обсяг по закупівельних цінах 1,25.

4. Залишок продукції на кінець планового року становить 11,7% планового річного обсягу товарної продукції.

Завдання 3

Визначити обсяг реалізації продукції підприємства в плановому році, використовуючи дані:

- 1) Залишки продукції по виробничій собівартості на початок планового року 7 221 тис. грн.
- 2) Коефіцієнт перерахунку обсягу продукції по виробничій собівартості в обсяг по оптових цінах 1,4.
- 3) Випуск товарної продукції в плановому році в оптових цінах 97020 тис. грн.
- 4) Залишок продукції на кінець планового року становить 8,3 % випуску товарної продукції.

Завдання 4

Визначити виручку від реалізації продукції за наступними даними:

- 1). обсяг виробництва продукції – 1000 одиниць;
- 2). прибуток на одиницю продукції за повної собівартості – 5 %;
- 3). собівартість виробництва одиниці продукції – 40 грн;
- 4). Витрати на збут – 2 500 грн.

Завдання 5

На основі наведених даних визначте грошові надходження від усієї діяльності підприємства та фінансовий результат:

- 1) реалізовано продукції 250 ц по ціні 180 грн/ц з ПДВ (собівартість 160 грн/ц) та 165 ц по ціні 420 грн/ц з ПДВ (собівартість 450 грн/ц);
- 2) надано послуг – 12 000 грн (у т.ч. ПДВ);
- 3) отримано дохід від реалізації основних засобів – 84 000 грн;
- 4) отримано дохід від спільної діяльності – 10 000 грн;
- 5) сплачено відсотки за кредит – 32 000 грн;
- 6) підприємство зазнало збитків в наслідок стихійного лиха – 18 000 грн;
- 7) надійшло страхове відшкодування за збитки від стихійного лиха – 12 000 грн;

Завдання 6

Підприємство випускає підакцизну продукцію (вина натуральні з доданням спирту та міцні (кріплені)) і реалізує її через

торгову мережу. Визначити відпускну ціну і роздрібну вартість партії підакцизного товару, скориставшись даними:

Кількість одиниць в партії товару – 50 000 літрів (1 одиниця – 1 літр);

Повна собівартість одиниці товару – 56,3 грн;

Норма рентабельності – 20%;

Ставка акцизного податку у твердих сумах з одиниці реалізованого товару – 8,02 грн за 1 літр;

Торгова націнка магазину – 30%.

Завдання 7

На основі приведених даних необхідно визначити суму валового доходу підприємства:

1. За звітний період реалізовано продукції на суму 4 200 тис грн, продукція оподатковується ПДВ;
2. Протягом звітного періоду було повернуто покупцями продукції на суму 150 тис грн;
3. Матеріальні витрати і амортизація складають 450 тис грн.

Методичні рекомендації

Розрахунки показників рекомендовано здійснити у даному порядку: визначити грошові доходи від реалізації продукції за методом нарахувань та касовим методом; визначити чистий дохід підприємства за двома методами; розрахувати сукупний грошовий дохід підприємства. Зробити висновки.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (основної діяльності) визначається на основі обсягу продажу продукції, в якому враховуються: залишки непроданої продукції на початок періоду – в цінах періоду, що передує звітному; товарна продукція і залишки на кінець періоду – у цінах звітного періоду.

Дохід від продажу продукції визначається за формулою:

$$Дп = Тн + Тоц - Тк,$$

де $Дп$ – дохід від реалізації товарної продукції, грн;

$Тоц$ – товарна продукція відповідного періоду, що обліковується за оптовими цінами, грн;

$Тн$, $Тк$ – вартість непроданих залишків готової продукції на початок і кінець періоду відповідно, грн.

Сума чистого доходу від реалізації визначається за формулою:

$$ЧД = ДР - П - ДТР - ЗВ,$$

де $ЧД$ – чистий дохід від реалізації;

$ДР$ – сума доходу, отриманого від реалізації продукції, надання послуг, виконання робіт;

$П$ – податки в складі виручки від реалізації, що підлягають перерахуванню до бюджету;

$ДТР$ – доходи, отримані на користь третіх осіб (крім держави);

$ЗВ$ – сума знижок, уцінок та відшкодувань від повернення товару споживачем.

Ціна виробника продукції включає витрати на виробництво та збут продукції та прибуток виробника. За цими цінами підприємство здійснило закупівлі продукції для подальшої реалізації.

Оптова ціна продукції включає ціну виробника та оптову націнку. Роздрібна ціна включає оптову ціну на продукцію та роздрібну націнку.

Виробнича собівартість товарної продукції включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати. Виробнича собівартість реалізованої продукції – це обсяг реалізації товарної продукції за виробничою собівартістю, скоригований на обсяг нерозподілених постійних загальновиробничих витрат і суму наднормативних виробничих витрат.

Виробнича собівартість реалізованої продукції визначається за формулою:

$$Срп = Стпп + Стп - Стпк + Внп + Внв,$$

де $Срп$ – виробнича собівартість реалізованої продукції, тис. грн;

$Стп$ – виробнича собівартість товарної продукції, тис. грн;

$Стпп$, $Стпк$ – виробнича собівартість непроданої товарної продукції на початок і кінець року відповідно, тис. грн;

$Внп$ – нерозподілені постійні загальновиробничі витрати, тис. грн;

$Внв$ – наднормативні виробничі витрати, тис. грн.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Дайте визначення грошовим надходженням підприємства.
2. Наведіть приклади вхідних і вихідних грошових потоків.

3. Наведіть приклади внутрішніх і зовнішніх грошових потоків.
4. Дайте визначення операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства.
5. Що таке еквіваленти грошових коштів?
6. Дайте визначення виручки від реалізації продукції.
7. Які фактори виявляють вплив на обсяг виручки від реалізації продукції?
8. Дайте визначення фіксованим, регульованим, вільним, індикативним цінам.
9. Назвіть схему формування роздрібної ціни.
10. Вплив стану розрахункової дисципліни на обсяг виручки від реалізації.
11. Як визначити залежність грошових надходжень підприємства від обсягу реалізації продукції і зміни суми дебіторської заборгованості? Які для цього використовують показники?
12. Назвіть методи планування виручки від реалізації.
13. Суть методу прямого рахунку планування виручки від реалізації.
14. Суть укрупненого методу планування виручки від реалізації.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Формування валового і чистого доходу.
2. Доходи підприємства від операційної діяльності.
3. Доходи підприємства від фінансових операцій та іншої фінансово-інвестиційної діяльності.
4. Оперативний контроль за надходженням виручки від реалізації.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Форми реалізації фінансових інвестицій.
2. Інвестиційна стратегія підприємства.
3. Доходи підприємства від операційної діяльності.
4. Доходи підприємства від фінансових операцій та іншої фінансово-інвестиційної діяльності.

ТЕМА 4. ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Формування прибутку підприємства.
2. Прибуток від реалізації продукції, його формування та методи розрахунку.
3. Сутність і методи обчислення рентабельності.
4. Розподіл і використання прибутку.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Прийміть рішення щодо доцільності зниження ціни реалізації саджанців ялини, якщо:

- 1) вирощено і реалізовано в звітному році 27 150 саджанців;
- 2) ціна реалізації одного саджанця (без ПДВ) становить 260 грн, а повна собівартість 180 грн;
- 3) співвідношення змінних і постійних витрат на виробництво і реалізацію продукції становить 60 і 40 %;
- 4) дослідження ринку показало, що якщо знизити ціну одного саджанця на 30 грн, тобто до 230 грн, то обсяг продажу продукції в наступному році може бути збільшеним на 20 %.

Завдання 2

Як зміна обсягу реалізації на підприємстві у поточному році відносно минулого вплине на розмір прибутку від реалізації:

- 1) виручка від реалізації продукції (з ПДВ) склала 67 350 грн;
- 2) витрати на виробництво і реалізацію продукції розподілилися так:
 - 2.1) витрати на основні і матеріали 24 982 тис. грн;
 - 2.2) сума сплачених платежів за електроенергію – 110 тис. грн;
 - 2.3) заробітна плата працівників з нарахуваннями 10 495 тис. грн;
 - 2.4) заробітна плата адміністративного персоналу з нарахуваннями 1200 тис. грн;
 - 2.5) транспортні витрати – 1351 тис. грн;
 - 2.6) адміністративні витрати – 270 тис. грн;
 - 2.7) орендна плата 515 тис. грн;
- 3) у звітному році очікується надходження на рахунки підприємства виручки від реалізації в розмірі 78 126 тис. грн.

Завдання 3

Визначити виробничу собівартість, повну собівартість і валовий прибуток від виробництва озимої пшениці та соняшнику на підприємстві. Розрахувати собівартість та прибуток від реалізації одиниці продукції.

Реалізовано у фізичній масі, ц	7713	23710
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	1680	8135
Витрати на виробництво продукції, тис. грн:		
насіння та посадковий матеріал	231,5	997,1
мінеральні добрива	495,3	847,0
нафтопродукти	161,8	813,5
оплата послуг і робіт сторонніх організацій	68,6	130,1
інші матеріальні витрати	18,3	1152,7
прямі витрати на оплату праці	83,4	273,4
відрахування на соціальні заходи	30,7	97,9
амортизація необоротних активів	70,9	274,3
інші загальновиробничі витрати	263,7	396,3
Витрати на збут	114,8	188,0

Завдання 4

Визначити суму чистого та нерозподіленого прибутку підприємства, якщо результати фінансово-господарської діяльності такі:

- 1) прибуток до сплати податків – 156800 грн;
- 2) податок на прибуток – 37000 грн;

Підприємство здійснює розподіл чистого прибутку за такими напрямками: резервний капітал – 10 %, виплата дивідендів за акціями – 40 %, виплата матеріального заохочення працівникам – 5 %.

Завдання 5

Визначити суму валового та чистого прибутку підприємства, якщо ним було реалізовано продукції та послуг на суму 2694 тис. грн, повна собівартість – 2160 тис. грн, інші операційні доходи – 230 тис. грн, інші операційні витрати – 145 тис. грн, дохід від участі в капіталі – 73 тис. грн, інші витрати звичайної діяльності – 117 тис. грн, податок на прибуток – 125 тис. грн.

Завдання 6

Визначити валовий дохід, чистий дохід, валовий та чистий прибуток підприємства за такими даними:

Показники	Сума, тис. грн	
	2025 р.	2026 р.
Виручка від продажу продукції рослинництва	2502	3194
Сума ПДВ	500	639
Виручка від продажу продукції тваринництва	2176	2115
Сума ПДВ	435	423
Виручка від реалізації товарів	150	31
Сума ПДВ	30	6
Повна собівартість продукції рослинництва	1700	1900
Повна собівартість продукції тваринництва	1510	1300
Собівартість реалізованих товарів	18	2
Адміністративні витрати	600	550
Витрати на збут	200	220
Інші операційні витрати	-	4
Інші операційні доходи	760	380
Надзвичайні витрати	10	-
Надзвичайні доходи	7	-

Завдання 7

Визначити загальний (валовий) прибуток та рентабельність реалізованої продукції за такими даними:

- вартість товарної продукції у звітному періоді – 1500 тис. грн;
- залишки товарної продукції на початок звітного періоду – 170 тис. грн;
- залишки товарної продукції на кінець звітного періоду – 70 тис. грн;
- виробнича собівартість реалізованої продукції – 1110 тис. грн;
- витрати на збут – 110 тис. грн

Завдання 8

Визначте прибуток підприємства за фінансовими

операціями у звітному періоді на основі таких даних:

- отримано прибуток від спільної діяльності 154,6 тис. грн;
- сплачено власникам 71,0 тис. грн як грошові дивіденди;
- отримано кошти за депозитом (сума вкладу – 135 тис. грн під 18 % річних на 1 рік);
- сплачено відсотки за користування кредитом 32,4 тис. грн.

Методичні рекомендації

Виробнича собівартість реалізованої продукції визначається за формулою:

$$C_{pn} = C_{tpp} + C_{tp} - C_{tpk} + B_{np} + B_{nv}$$

де C_{pn} – виробнича собівартість реалізованої продукції;

C_{tp} – виробнича собівартість товарної продукції;

C_{tpp} , C_{tpk} – виробнича собівартість непроданої товарної продукції на початок і кінець року відповідно, тис. грн;

B_{np} – нерозподілені постійні загальновиробничі витрати;

B_{nv} – наднормативні виробничі витрати.

Валовий прибуток від реалізації товарної продукції визначається за формулою:

$$Prn = Dch - Cpn,$$

де Dch – чистий дохід від реалізації продукції, грн;

Prn – валовий прибуток, отриманий від реалізації продукції, тис. грн

Прибуток від операційної діяльності розраховується за формулою:

$$Pod = Prn + Pi - Ba - Bz - Bi,$$

де Pod – прибуток від операційної діяльності, тис. грн;

Pi – інші операційні доходи, тис. грн;

Ba – адміністративні витрати, тис. грн;

Bz – витрати на збут, тис. грн;

Bi – інші операційні витрати, тис. грн.

Рентабельність (доходність) продажу продукції визначається за формулою:

$$Rpn = Prn : Dch \times 100 \%,$$

де Rpn – рентабельність (доходність) продажу продукції, %.

Рентабельність реалізованої продукції, розрахованої за виробничою собівартістю, визначається на весь обсяг продукції та за окремими її видами за формулою:

$$R_{prn} = \Pi_{prn} : C_{prn} \times 100 \%,$$

де R_{prn} – рентабельність реалізованої продукції, розрахованої за виробничою собівартістю, %.

Керівництву підприємства для прийняття управлінських рішень необхідно знати витрати на основну діяльність, пов'язану з виробництвом та збутом продукції та її рентабельність. Тому на підприємствах розраховують повну собівартість реалізованої продукції за формулою:

$$C_{prnp} = C_{prn} + Va + Vz,$$

де C_{prnp} – повна собівартість реалізованої продукції.

Рентабельність продукції, розрахованої за повною собівартістю, визначається за формулою:

$$R_{prnp} = (Dn - C_{prnp}) : C_{prnp} \times 100 \%,$$

де R_{prnp} – рентабельність реалізованої продукції, розрахованої за повною собівартістю продукції (рентабельність основної діяльності), %

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Дайте визначення сутності прибутку. Які Ви знаєте показники прибутку?
2. Що таке дохід підприємства? Наведіть приклади доходів підприємства від операційної діяльності.
3. Наведіть приклади доходів підприємства від участі в капіталі та інших фінансових доходів.
4. Що таке витрати підприємства та які Ви знаєте види витрат згідно положень (стандартів) бухгалтерського обліку?
5. Як визначити прибуток підприємства від усіх видів діяльності до оподаткування за даними форми №2 “Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)”.
6. Як визначити прибуток від операційної діяльності, прибуток від участі в капіталі, прибуток від інших фінансових доходів, прибуток від іншої фінансової діяльності за даними форми №2 “Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)”.
7. Як визначається прибуток від реалізації продукції (основної діяльності)?

8. Які Ви знаєте методи планування прибутку від реалізації продукції?

9. Суть методу прямого рахунку планування прибутку від реалізації.

10. Планування прибутку від реалізації за укрупненим методом прямого рахунку.

11. Планування прибутку від реалізації продукції на основі показника витрат на гривню продукції.

12. В чому заключається сутність економічного (аналітичного) методу планування прибутку?

13. Поняття рентабельності та показники, які її характеризують.

14. Як визначити рентабельність продукції і рентабельність підприємства (капіталу)? Назвіть нормативно достатні значення цих показників.

15. За якою схемою розподіляється і використовується прибуток підприємства?

16. Розкрийте напрями використання резервного фонду, фонду розвитку підприємства, фонду соціального розвитку, фонду матеріального заохочення.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Класифікація доходів підприємницьких структур за джерелами формування.

2. Загальна характеристика «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)».

3. Платежі з прибутку підприємства до державного бюджету.

4. Контроль фінансової служби підприємства за прибутковістю і рентабельністю.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Фінансові результати діяльності підприємств, їх зміст і значення у розширенні виробництва.

2. Факторний аналіз динаміки прибутковості.

3. Економічний зміст прибутку і рентабельності, їх роль в умовах

розвитку підприємництва.

4. Розрахунок загального та чистого прибутку, їх розподіл і використання на підприємстві.

ТЕМА 5. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Система оподаткування підприємств
2. Непрямі податки
3. Прямі податки
5. Місцеві податки і збори
6. Збір для формування державних цільових фондів

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Відповідно до договору купівлі-продажу №777 від 02.12 підприємство «Промінь» реалізує товар (продукти харчування) підприємству – покупцю «Світанок». Операції виконано в такому порядку:

05.12 – відвантаження товару на загальну суму 1800 грн;

Методичні рекомендації

Сума ПДВ, що підлягає сплаті в бюджет (відшкодуванню з бюджету) за підсумками податкового періоду, дорівнює розміру податкових зобов'язань платника податку, яка зменшена на суму податкового кредиту такого періоду (формула 1):

$$\text{ПДВ} = \text{ПЗ} - \text{ПК}, \quad (1)$$

де ПЗ – податкові зобов'язання;

ПК – податковий кредит.

Якщо за звітний період сума податкового кредиту перевищує суму податкових зобов'язань, то в декларації з ПДВ відбивається сума ПДВ до відшкодування з бюджету.

15.12 – отримання оплати від покупця – 1800 грн.

Завдання 2

Необхідно визначити суму ПДВ, що підлягає сплаті в державний бюджет (відшкодуванню з бюджету) за результатами звітного місяця, якщо підприємство реалізує різні види продукції.

Умови задачі:

Протягом звітного місяця здійснено такі операції.

1 Реалізовано товарів на території України на суму 50 000 грн (без урахування ПДВ).

2 Здійснено первинну емісію цінних паперів на суму 6 000 грн.

3 Нараховано та виплачено заробітну плату робітникам підприємства у розмірі 10 000 грн.

4. Здійснено обов'язкові відрахування від заробітної плати працівників – 4 150 грн.

5 Закуплено канцелярські товари вітчизняного виробництва на суму 90 грн (з урахуванням ПДВ).

6 Надано шефську допомогу міській лікарні на суму 1500 грн.

7 Експортовано товарів на суму 180 000 грн.

8 Отримано від постачальника матеріали для виробництва продукції – 2000 грн (без урахування ПДВ).

9 Придбано з ПДВ товари, вартість яких включається до складу валових витрат виробництва, на суму 24000 грн.

10 Надано цех у фінансовий лізинг. Отримано винагороду – 6000 грн.

Завдання 3

Необхідно визначити суму ПДВ, що підлягає сплаті в державний бюджет (відшкодуванню з бюджету) за результатами звітного кварталу, якщо підприємство реалізує різні види продукції.

Умови задачі:

Протягом звітного кварталу здійснено такі операції:

1. Відповідно до договору (загальна сума за договором 42 000 грн, включаючи ПДВ), що передбачає оплату взаємними постачаннями:

- у квітні підприємство відвантажило напівфабрикати на суму 22 000 грн (без ПДВ);

- у травні на підприємстві оприбутковано товарів на суму 28 000 грн;

- у червні отримано медикаменти, сума за накладною 8 400 грн. Відвантажено комплектуючі, сума за накладною 13 200 грн.

2. Відповідно до договору (загальна сума за договором 58 500 грн, включаючи ПДВ), що передбачає оплату грошима, підприємство реалізує готову продукцію. Операції були здійснені у такому порядку:

- у квітні отримано часткову попередню оплату на поточний рахунок підприємства в сумі 30 000 грн;

- у травні підприємством відвантажено готову продукцію. Відповідно до накладної сума склала 36 000 грн;

- у червні отримано оплату продукції – 6000 грн.

Завдання 4

Працівниці (мати, яка виховує двох неповнолітніх дітей, один з яких є інвалідом) нараховано за повний відпрацьований місяць 5000 грн. Вона повідомила в заяві працедавцеві про право на 100% податкову соціальну пільгу на одну дитину і на підвищену 150% податкову соціальну пільгу на дитину-інваліда. Провести нарахування та утримання з заробітної плати працівника.

Завдання 5

Автомобільний завод реалізував автомобілі: 80 автомобілів марки “А” з робочим об’ємом циліндрів двигуна 1500 куб. см. за ціною 162 тис. грн. за одиницю та 70 автомобілів марки “Б” з робочим об’ємом циліндрів двигуна 3000 куб. см. за ціною 290 тис. грн. за одиницю. Курс гривні до євро за станом на перший день звітного кварталу 32,05 грн.

Визначити суму ПДВ та акцизного податку, яку заводу необхідно перерахувати до бюджету.

Завдання 6

Визначити суму непрямих податків, які необхідно сплатити підприємству при виробництві 2000 пляшок вина місткістю 0,7 л, якщо ціна виробника (без податків) становить 100 грн. за пляшку.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Розкрийте сутність, призначення та види податків.
2. Назвіть функції податків та опишіть їх.
3. Охарактеризуйте елементи податку.
4. Назвіть та охарактеризуйте принципи оподаткування.
5. Перелічіть платників податку на додану вартість та їхні категорії.
6. Що таке об’єкт оподаткування, база оподаткування та ставки податку на додану вартість?
7. З’ясуйте порядок розрахунку та сплати податку на додану вартість.
8. Дайте визначення податкового кредиту та податкового зобов’язання. Назвіть документи, які дають право на отримання податкового кредиту.

9. Вкажіть платників, об'єкт і базу оподаткування акцизним податком.
10. Перелічіть групи підакцизних виробів і ставки акцизного податку.
11. З'ясуйте сутність мита та особливості його застосування.
12. Перелічіть платників податку на прибуток підприємств.
13. Роз'ясніть порядок визначення фінансового результату до оподаткування.
14. Зазначте доходи й витрати, що не враховуються при оподаткуванні податком на прибуток підприємств.
15. Охарактеризуйте ставки податку на прибуток підприємств.
16. Опишіть оподаткування доходів фізичних осіб.
17. Наведіть основні елементи єдиного податку для юридичних осіб.
18. Назвіть основні елементи та порядок справляння податку на майно.
19. Яка база справляння, ставки та порядок розрахунку і сплати туристичного збору?
20. З'ясуйте особливості справляння збору за місця для паркування транспортних засобів?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Оподаткування підприємств – складова ланка податкової системи України. •
2. Реалізація стимулюючої та регулюючої функції податків, які сплачують підприємства.
3. Вибір оптимального варіанту оподаткування для малого підприємства.
4. Оподаткування сільськогосподарських підприємств.
5. Механізм оподаткування прибутку і ефективність функціонування промислових підприємств.
6. Механізм оподаткування доданої вартості в Україні.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Шляхи удосконалення податкової системи України.
2. Податкові пільги.
3. Необхідність реформування Податкового кодексу України.
4. Податок на прибуток та його роль у формуванні державного бюджету України.

ТЕМА 6. ОБІГОВІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Сутність і класифікація обігових коштів.
2. Визначення потреби в обігових коштах.
3. Ефективність використання обігових коштів.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Визначити норматив оборотних коштів стосовно основних матеріалів на підставі таких даних: Потреба підприємства в основних матеріалах у плановому кварталі – 27 тис. грн. Час доставки матеріалів від постачальника до споживача – 6 днів Тривалість документообороту – 6 днів Час потрібний для обробки, підготовки до виробництва – 2 дні Середній інтервал поставки матеріалів – 30 днів.

Завдання 2

Розрахувати норматив оборотних активів на паливо. Підприємство ВАТ «Інвест-Агро» для технологічного процесу використовує паливо. Витрачення палива в кварталі складає 227000,0 грн. Норма поточного запасу складає 10 днів. Норма страхового запасу становить 30% поточного запасу.

Завдання 3

Розрахувати норматив оборотних активів у витратах майбутніх періодів. Відомо, що підприємство ВАТ "Електромашина" яке виробляє втулки та інші запчастини, в першому кварталі несе витрати по освоєнню нових видів продукції, по ремонту верстатів та інші витрати, що відображаються у статті "Витрати майбутніх періодів". Сума витрат майбутніх періодів на початок звітнього кварталу складає 60000 грн. Витрати, що несе підприємство в кварталі за кошторисом, складають 70000 грн. Витрати, що включаються до собівартості продукції звітнього кварталу, складають 30000 грн. Розрахувати норматив оборотних засобів по статті "Витрати майбутніх періодів".

Завдання 4

Розрахувати норматив оборотних активів на готову продукцію. Підприємство ВАТ "Електромашина" оприбуткувало готову продукцію (втулки) на склад підприємства з цеху № 1. Час, необхідний для комплектування продукції в розмірі партії, складає згідно з домовленістю з замовником 5 днів. Підготовка готової продукції до відвантаження, включаючи сортування та пакування, - 2 дні. Згідно з договором готову продукцію вивозить замовник своїм транспортом. Час зберігання продукції на складі - 3 дні. Час транспортування готової продукції зі складу підприємства до залізничної станції відвантаження 1 день. Встановлені терміни виписки рахунків і платіжних документів і час зарахування сум на рахунок підприємства ВАТ "Електромашина" становлять 6 днів. Відомо, що випуск товарної продукції за виробничою собівартістю становить 5850,0 тис. грн.

Завдання 5

Норматив оборотних коштів підприємства на початок планового року становив 1000 тис. грн., у тім числі виробничий – 800 тис. грн., невиробничий – 200 тис. грн. Зростання виробничої програми на плановий рік передбачене в розмірі 10% проти минулого року. У плановому році в результаті реалізації заходів для поліпшення використання оборотних коштів передбачається прискорення їх обороту на 2%. Визначити норматив оборотних коштів на плановий період економічним методом.

Завдання 6

Визначити норму запасу в днях по сировині і основних матеріалах, виходячи із таких даних: час вантажообороту 20 днів, час документообороту 16 днів, кількість перевозок за 1 півріччя 5, на підприємстві передбачено страховий запас

Завдання 7

Визначити, яку суму обігових засобів підприємство звільнило, або залучило в оборот у 2 кварталі в порівнянні з 1 кварталом, якщо оборот по реалізації в оптових цінах підприємства в 1 кварталі становив 92550 тис. грн., у 2 кварталі 95320 тис. грн., середній залишок нормованих обігові коштів у 1 кварталі становив 31690 тис. грн., у 2 кв. – 31770 тис. грн.

Завдання 8

На основі наведених даних, необхідно визначити норматив оборотних коштів підприємства на плановий рік аналітичним методом, якщо сукупний норматив оборотних коштів у звітному році становить 1 360 тис. грн, у тому числі норматив, що безпосередньо не залежить від обсягу виробництва, – 440 тис. грн. Випуск товарної продукції за повною собівартістю у звітному році становить 13 800 тис. грн, а у плановому, відповідно, – 16 284 тис. грн.

Завдання 9

Виробнича фірма "Елітні меблі" освоїла виготовлення нового спального гарнітуру. Собівартість одиниці гарнітуру становить 8 000 грн.). Згідно з виявленим ринковим попитом річна виробнича програма нового виробу сформована в розмірі 1 800 од. За встановленою технологією тривалість виробничого циклу становить 20 днів. Матеріальні витрати на виробництво дорівнюють 60 % собівартості продукції. Кількість робочих днів у році – 250.

Визначити норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві нового спального гарнітуру. Обґрунтуйте шляхи зниження потреби підприємства в обігових коштах для фінансування запасів незавершеного виробництва.

Завдання 10

У звітному році підприємство реалізувало товарної продукції на суму 2 600 тис. грн при наявності обігових коштів 720 тис. грн. У плановому році внаслідок проведених організаційно-технічних заходів оборотність обігових коштів скоротилась на 25 днів. Визначити ефективність використання обігових коштів у звітному році; економію обігових коштів у плановому році за рахунок прискорення їхньої оборотності.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Поясніть суть і призначення оборотних коштів підприємства.
2. Охарактеризуйте склад оборотних активів підприємства.
3. Яка різниця між оборотними виробничими фондами та фондами обігу?

4. Опишіть склад власних джерел формування оборотних коштів підприємства.
5. Назвіть залучені джерела фінансування оборотних коштів підприємства.
6. Якими показниками характеризується стан оборотних коштів підприємства?
7. Яким є порядок нормування оборотних коштів для формування виробничих запасів?
8. Як визначити наявність власних оборотних коштів за даними балансу?
9. Якими показниками характеризується оборотність оборотних коштів підприємства?
10. Як обчислити суму вивільнення (залучення) оборотних коштів унаслідок прискорення (сповільнення) їх обертання?
11. За якими показниками можна оцінити ефективність використання оборотних коштів підприємства?
12. Вкажіть мету нормування оборотних коштів?
13. Опишіть методи розрахунку нормативу оборотних коштів.
14. Перелічіть джерела формування оборотних коштів.
15. Які існують шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Класифікація і принципи організації оборотних коштів.
2. Використання банківських кредитів для формування оборотних коштів.
3. Шляхи прискорення обертання оборотних коштів.
4. Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.
2. Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства.
3. Оборотні активи та їх організація на підприємстві.
4. Джерела формування оборотних активів підприємства.
5. Показники ефективності використання оборотних активів підприємства.

ТЕМА 7. КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Поняття, види та форми кредиту.
2. Механізм кредитування суб'єктів господарювання.
3. Кредитний договір.
4. Лізинг.
5. Факторинг.
6. Забезпечення виконання зобов'язання.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

На плановий період підприємству необхідно мати фінансових ресурсів для придбання оборотних коштів на суму 250 тис грн. Фактична наявність власних коштів на початок планового періоду складає 150 тис грн. Від фінансової діяльності надійде 30 тис грн. У плановому періоді підлягає поверненню раніше отриманий кредит у сумі 70 тис грн. На основі наведених вище даних необхідно визначити потребу у кредитних ресурсах на плановий період.

Завдання 2.

Підприємство 1 червня поточного року отримало кредит на суму 120 тис грн строком на 4 місяці під 40% річних. У кредитному договорі передбачається погашення кредиту в кінці строку та пеня за несвоєчасне повернення кредиту у розмірі 0,5% від простроченої суми кредиту за кожний день прострочки. Залишок кредиту у сумі 30 тис грн було повернено комерційному банку 15 жовтня поточного року. Необхідно визначити суму коштів, яку поверне підприємство банку по закінченню строку кредитування.

Завдання 3.

На основі наведених даних необхідно визначити плату за факторингові послуги:

- комерційний банк викупив рахунки фактури у підприємства на суму 150 тис грн;
- плата за кредит визначена у розмірі 30% річних;
- середній термін обертання коштів у розрахунках з покупцями складає 20 днів;
- комісійна винагорода за факторингове обслуговування 5%.

Завдання 4

Підприємство отримало кредит у розмірі 100 тис грн з 1 лютого поточного року строком на 5 місяців під 60% річних. З 1 квітня поточного року процентна ставка знизилася на 15%, а з 15 травня процентна ставка склала 40%. У кредитному договорі передбачається щомісячне погашення кредиту рівними частинами. Необхідно визначити суму коштів, яка буде повернена підприємством комерційному банку по закінченню строку користування кредитом.

Завдання 5

Підприємство 5 березня поточного року одержало кредит на 30 тис грн на 6 міс під 30% річних. З 5 червня процентна ставка підвищилась на 10%. В кредитному договорі передбачені строки погашення кредиту рівними частинами щомісяця. Яку суму повинно повернути підприємство банку 5 вересня поточного року.

Завдання 6

Підприємство 1.04 поточного року одержало кредит на суму 25 тис.грн строком на 5 місяців під 40% річних. По закінченню двох місяців комерційний банк збільшив процентну ставку на 10%, а ще через місяць – на 5%. Строк погашення кредиту – 1.09 поточного року. Визначте суму коштів, яку повинно повернути підприємство банку 1.09.

Завдання 7

На який термін потрібно відкрити депозит в розмірі 10 000 грн під 15 %, щоб отримати прибуток 16 000 (К) грн.

Завдання 8

Яку суму коштів підприємство поверне банку, якщо відомо що кредит у сумі 150 тис. грн. надано 1 лютого поточного року на 5 місяців під 40% річних, причому з 1 квітня процентна ставка знизилась до 35%, а з 1 червня – до 30%.

Завдання 9

Підприємство 20 січня поточного року одержало кредит на суму 800 тис. грн. строком на 8 місяців під 24% річних. Через 90

днів банк збільшив плату за кредит на 3%. Визначити, яку суму коштів у встановлений термін поверне підприємство банку.

Завдання 10

Підприємству надано кредит на 4 місяці в розмірі 200 тис. грн. під 25% річних, причому через 45 днів процентна ставка знизилася до 23% річних. Визначити, яку суму коштів підприємство поверне банку.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Назвіть види кредитів, які можуть використовуватись у сфері господарювання.
2. Охарактеризуйте існуючі види кредитів.
3. Назвіть основні стадії кредитного процесу.
4. В яких випадках банки мають право звернутися до Бюро кредитних історій по отримання кредитних звітів?
5. Охарактеризуйте механізм застосування змінюваної процентної ставки кредитором.
6. Назвіть існуючі варіанти сплати процентів за кредитним договором.
7. Що не може бути об'єктом лізингу?
8. Розкрийте сутність оперативного та фінансового лізингу.
9. Назвіть права та обов'язки лізингодавця.
10. Назвіть права та обов'язки лізингоодержувача.
11. Розкрийте сутність факторингу.
12. Що може бути предметом застави?
13. У чому виявляється відмінність поруки та гарантії?
14. Яким чином здійснюється реалізація заставленого майна?
15. Назвіть випадки припинення застави.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Кредит у міжнародних економічних відносинах.
2. Система фінансування і кредитування капітальних вкладень.
3. Характеристика лізингового кредиту.
4. Кредитування за поточним рахунком.
5. Оцінювання кредитоспроможності позичальника.
6. Застава, договір-поручительство, договір-гарантія як форми забезпечення повернення банківського кредиту.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Сучасний стан і перспективи розвитку лізингових послуг в Україні.
2. Проблеми правового регулювання лізингової діяльності в Україні.
3. Міжнародна практика лізингових відносин.
4. Особливості здійснення факторингового кредитування.
5. Проблеми та перспективи розвитку ринку факторингових послуг в Україні.
6. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальника.
7. Порівняльна характеристика форм забезпечення банківських кредитів.
8. Сучасний стан банківського кредитування юридичних осіб.
9. Нові методи управління проблемною заборгованістю.
10. Способи захисту позичальників від кредитного ризику

ТЕМА 8. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Склад і структура основних фондів підприємства.
2. Показники стану та ефективності використання основних фондів.
3. Підходи до оцінки стану та ефективності використання основних фондів.
4. Амортизація і знос основних фондів.
5. Методи амортизації основних фондів.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

На СТОВ «ВІТЯЗЬ» використовується об'єкт ОЗ, первісна вартість якого 130 000 грн, а ліквідаційна вартість – 10 000 грн. Термін експлуатації об'єкта становить п'ять років.

Необхідно визначити: вартість об'єкта що амортизується, річну суму амортизації, місячну суму амортизації, використовуючи прямолінійний метод нарахування амортизації.

Завдання 2

СТОВ «Світле майбутнє» придбало трактор, що є об'єктом амортизації, первісна вартість якого 2 500 000 грн, його ліквідаційна вартість – 100 000 грн. Термін експлуатації об'єкта становить сім років.

Необхідно визначити: вартість об'єкта що амортизується, річну суму амортизації, місячну суму амортизації, використовуючи прямолінійний метод нарахування амортизації.

Завдання 3

На підприємстві використовується об'єкт ОЗ, первісна вартість якого 65 000 грн, а ліквідаційна вартість – 5 000 грн. Термін експлуатації об'єкта становить п'ять років. Цей об'єкт було придбано і він став придатним для корисного використання (введений в експлуатацію) у грудні минулого року, відповідно нарахування його амортизації почалося з січня поточного року. Визначити річну норму амортизації за допомогою методу зменшення залишкової вартості.

Завдання 4

На підприємстві використовується об'єкт ОЗ, первісна вартість якого 105 000 грн, а ліквідаційна вартість – 15 000 грн. Термін експлуатації об'єкта становить сім років. Об'єкт введений в експлуатацію у грудні минулого року, відповідно нарахування його амортизації почалося з січня поточного року. Визначити річну норму амортизації за допомогою методу зменшення залишкової вартості.

Завдання 5

На підприємстві використовується об'єкт ОЗ, первісна вартість якого 65 000 грн, а ліквідаційна вартість – 5 000 грн. Термін експлуатації об'єкта становить п'ять років. Об'єкт було придбано і він став придатним для корисного використання (введений в експлуатацію) у грудні минулого року, відповідно нарахування його амортизації почалося з січня поточного року. Визначити річну норму амортизації за допомогою методу зменшення залишкової вартості.

Завдання 6

На підприємстві використовується об'єкт ОЗ (верстат), первісна вартість якого 110 000 грн, а ліквідаційна вартість – 10 000 грн. Верстат розрахований на виготовлення 20 000 виробів. Цей об'єкт було придбано і він став придатним для корисного використання (введений в експлуатацію) 17.10 поточного року, відповідно нарахування його амортизації почалося з 18.10. поточного року. У жовтні поточного року на цьому верстаті було виготовлено 85 виробів, у листопаді – 180 виробів, грудні поточного року – 175 виробів. Визначити річну норму амортизації за допомогою виробничого методу.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Дайте визначення необоротним активам підприємства.
2. Визначте склад необоротних активів підприємства.
3. Розкрийте структуру основних засобів підприємства.
4. Охарактеризуйте відтворення необоротних активів.
5. Назвіть види відтворення необоротних активів.
6. Що таке амортизація та амортизаційні відрахування?

7. Якими методами нараховується амортизація основних засобів?
8. Як здійснюється амортизація основних засобів за податковим обліком?
9. Як нараховується амортизація за кумулятивним та методом прискореного зменшення залишкової вартості основних засобів?
10. Розкрийте сутність і склад капітальних вкладень.
11. Дайте характеристику основним джерелам фінансування капітальних вкладень підприємства.
12. Як здійснюється фінансування ремонту основних засобів?
13. Назвіть показники, що характеризують забезпеченість підприємства основними засобами.
14. Які показники характеризують стан основних засобів?
15. Визначте основні показники, що характеризують ефективність використання основних засобів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Характеристика та склад виробничих основних засобів.
2. Первісна, ліквідаційна вартість основних засобів.
3. Мінімально допустимі строки корисного використання основних фондів, встановлені законодавством.
4. Порядок нарахування амортизації активів підприємства.
5. Економічна доцільність прискореної амортизації активної частини основних засобів.
6. Джерела фінансування капітальних вкладень.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Шляхи підвищення ефективності використання основного капіталу підприємства.
2. Формування амортизаційної політики підприємства.
3. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів підприємства.
4. Формування і використання необоротних активів.
5. Оптимізація складу необоротних активів підприємства та їх оцінка.
6. Ефективність політики фінансування необоротних активів.
7. Фінансування витрат на поліпшення основних засобів.

ТЕМА 9. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Фінансовий стан підприємства та необхідність його оцінки.
2. Показники фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства.
3. Сутність ліквідності підприємства. Показники ліквідності та методика їх визначення.
4. Оцінка показників ліквідності. Фактори, що впливають на стан ліквідності.
- 5 Сутність платоспроможності. Фактори, що впливають на платоспроможність підприємства.
6. Оцінка показників платоспроможності.
7. Сутність фінансової стійкості підприємства.
8. Система показників фінансової стійкості підприємства, методика їх розрахунку та оцінки.
9. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

На основі наведеного балансу підприємства (тис. грн) необхідно визначити суму короткотермінових зобов'язань підприємства; розрахувати суму поточних активів; розрахувати суму неліквідних активів.

Актив	Сума, тис. грн	Пасив	Сума, тис. грн
1. Машини і обладнання	4 500	1. Статутний капітал	6 500
2. Земля і будівлі	4 000	2. Нерозподілений прибуток	2 450
3. Запаси	1 000	3. Поточні зобов'язання по розрахунках	3 100
4. Дебіторська заборгованість	2 500	4. Векселі видані	450
5. Грошові кошти та їх еквіваленти	500		
Разом	12 500		12 500

Завдання 2

Розрахунок коефіцієнта ліквідності, коефіцієнта фінансової незалежності, коефіцієнта заборгованості.

На основі наведених даних скласти спрощений баланс підприємства:

- залишки грошових коштів у касі – 10 тис. грн;
- ринкові цінні папери – 15 тис. грн;
- кредиторська заборгованість – 70 тис. грн;
- короткострокові кредити банку – 30 тис. грн;
- дебіторська заборгованість – 65 тис. грн;
- виробничі запаси – 80 тис. грн;
- будівлі і споруди – 250 тис. грн;
- інші короткострокові зобов'язання – 20 тис. грн;
- нематеріальні активи – 20 тис. грн;
- резервний фонд – 120 тис. грн;
- додатковий вкладений капітал – 130 тис. грн;
- інші основні засоби – 50 тис. грн;
- нерозподілений прибуток – 30 тис. грн;
- статутний капітал – 270 тис. грн;
- залишки грошових коштів на поточному рахунку підприємства – 15 тис. грн;
- інший додатковий капітал – 25 тис. грн;
- інші оборотні активи – 40 тис. грн;
- готова продукція на складі – 105 тис. грн;
- незавершене виробництво – 70 тис. грн;
- довгострокові кредити банку – 50 тис. грн.

Необхідно визначити коефіцієнти ліквідності, коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт заборгованості підприємства. Використовуючи розраховані коефіцієнти необхідно зробити висновки щодо фінансового стану підприємства.

Завдання 3

Розрахувати прибуток ВАТ «А» на одну просту акцію на основі даних:

- 1) чистий прибуток підприємства за звітний рік становить 100 тис. грн;
- 2) статутний капітал ВАТ «А» складається з простих та привілейованих акцій номінальною вартістю 1000 грн;
- 3) в обігу знаходиться 50 привілейованих акцій з фіксованою ставкою доходу – 20 %;
- 4) середньозважена кількість простих акцій, що знаходяться в обігу за рік складає 1 250;
- 5) підприємство з метою збільшення статутного фонду вирішило конвертувати 100 облігацій (з 15 % доходу) номінальною вартістю 100 грн. у прості акції;
- 6) за умовами конвертації 10 облігацій конвертується у 5 акцій (10:5);
- 7) заощадженні внаслідок конвертації відсотки за облігаціями за вирахуванням додаткового податку на прибуток та витрат на конвертацію складають 5 тис. грн.

Завдання 4

Статутний капітал ВАТ «А» становить 650 тис. грн. Серед акцій прості та 10 % привілейованих з фіксованою доходністю 25 % річних. Номінальна вартість акції – 50 грн. За результатами роботи за рік підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 20 тис. грн. На загальних зборах акціонерів було вирішено 100 % прибутку спрямувати на виплату дивідендів. Визначити розмір дивідендів на кожну акцію.

Завдання 5

На підставі бухгалтерського балансу підприємства розрахувати коефіцієнти фінансової стійкості і зробити відповідні висновки.

Завдання 6

На підставі звіту про фінансові результати підприємства надати оцінку динаміки показників прибутку в звітному в порівнянні з попереднім періодом.

Завдання 7

Аналіз майна підприємства. На підставі бухгалтерського балансу підприємства з використанням способу горизонтального аналізу визначити зміни в складі майна підприємства і джерел його формування на звітну дату в порівнянні з початком періоду.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Дайте визначення стійкості підприємства.
2. Охарактеризуйте види стійкості підприємства.
3. Назвіть та обґрунтуйте типи фінансової стійкості.
4. Які чинники впливають на фінансову стійкість підприємства?
5. Як здійснюється оцінка фінансового стану підприємства?
6. Які основні завдання аналізу фінансового стану?
7. Що є інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства?
8. Назвіть основні напрями оцінювання фінансового стану підприємства.
9. Яким вимогам має відповідати інформація?
10. Визначте сутність та види фінансового аналізу.
11. Охарактеризуйте методи фінансового аналізу.
12. Як здійснюється класифікація методів фінансового аналізу?
13. У чому полягає сутність факторного та трендового аналізу?
14. Які показники характеризують майновий стан підприємства?
15. Яка методика розрахунку показників оцінки ліквідності та платоспроможності?

16. Розкрийте порядок розрахунку показників фінансової стійкості та стабільності підприємства.

17. Який порядок розрахунку та методика оцінювання показників прибутковості та рентабельності?

18. Як здійснюється комплексна оцінка фінансового стану підприємства?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Зміст поняття "фінансовий стан підприємства".

2. Основні завдання оцінки фінансового стану.

3. Головні етапи аналізу фінансового стану.

4. Прийоми фінансового аналізу.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Фінансовий стан підприємства та прогнозування його діяльності

2. Оцінка результативності діяльності підприємства, його необхідність і значення.

3. Особливості проведення фінансового аналізу.

4. Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

5. Аналіз ділової активності підприємства.

6. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

ТЕМА 10. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Фінансова стратегія підприємства.
2. Принципи фінансового планування і прогнозування.
3. Зміст і завдання фінансового планування.
4. Методи фінансового планування.
5. Інформаційна база фінансового планування.
6. Система фінансових планів.
7. Зміст і значення поточного фінансового плану та порядок його складання.
8. Зміст і значення оперативного фінансового плану та порядок його складання.
9. Бюджетування в системі оперативного фінансового планування.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

На основі плану формування та використання фінансових ресурсів підприємства визначте необхідний розмір залучення позикових коштів (кредитів). Щодо планів підприємства на наступний період відомо:

- інвестиції в приріст обігових активів передбачені в розмірі 15,0 тис. грн,
- реконструкцію та модернізацію діючих основних засобів - 9,0 тис. грн;
- інноваційні інвестиції – 14 тис. грн;
- інші напрями використання фінансових ресурсів – 6,0 тис. грн;
- чистий прибуток, що направлений на виробничий розвиток підприємства – 14 тис. грн;
- амортизаційні відрахування – 12,0 тис. грн;
- залучення власних фінансових ресурсів з інших джерел передбачено у розмірі 5,5 тис. грн;
- залишок коштів на початок періоду – 4,0 тис. грн, на кінець – 3,5 тис. грн.

Завдання 2

Використовуючи таблицю складіть план доходів та витрат підприємства за такими даними:

- дохід від реалізації продукції – 35 150,0 тис. грн;
- доходи від фінансової діяльності – 15 000 тис. грн;
- безповоротна фінансова допомога – 25 000 тис. грн;
- витрати на придбання сировини і матеріалів – 15 165,0 тис. грн;
- витрати на утримання основних засобів – 980,0 тис. грн;
- витрати на оплату праці – 3550,0 тис. грн;
- податкові платежі, що включені до витрат операційної діяльності – 1310,0 тис. грн;
- інші витрати – 8210,0 тис. грн;
- податкові платежі, що сплачуються за рахунок прибутку – 18,0 %.

Завдання 3

Підприємство виробило 16 300 одиниць продукції на суму 12 551 тис. грн, собівартість якої складає 10 240 тис. грн, в тому числі витрати на: матеріали 2 100; паливо 1 540; оплату праці робітників, що пов'язані з виробництвом 2 300; соціальні потреби 510; амортизаційні відрахування 1 980; оплату праці іншого персоналу 1 810 тис. грн.

Визначити плановий прибуток та його приріст при збільшенні обсягу виробництва продукції до 21 120 одиниць, незмінній ціні та відповідному попиту продукції на ринку.

Завдання 4

Визначити приріст кредиторської заборгованості, що постійно перебуває у розпорядженні підприємства, за такими даними:

- плановий фонд оплати праці на квартал визначено на рівні 120 тис. грн.;
- нарахування на заробітну плату за діючими нормативами становить 22 %;
- на початок кварталу розмір кредиторської заборгованості, що постійно перебуває у розпорядженні підприємства, становить 190 тис. грн.

Завдання 5

На підприємстві заплановано виробництво нового виду продукту. Відповідно до розрахунків постійні виробничі витрати становлять 6,5 . грн, змінні витрати на 1 т – 7000 грн, ціна 1 т – 9000 грн. Укладено договори на постачання 5 000 т продукції. Розрахувати мінімальний обсяг замовлення в натуральному і вартісному виразі, який гарантує беззбитковість, а також обсяг прибутку від виконання поставок.

Завдання 6

Скласти прогнозний бюджет фінансового результату на плановий рік для підприємства, яке займається посередницькою діяльністю, використовуючи такі дані: середня величина націнки під час реалізації товарів – 35 %, рентабельність реалізації – 12 %, запланований чистий прибуток – 24 тис. грн, запланований до сплати податок на прибуток – 4,3 тис. грн.

Завдання 7

Визначити планову потребу в капіталі новостворюваного підприємства, якщо прогнозні розрахунки дають таку інформацію:

1. Затрати, пов'язані із заснуванням підприємства, – 5 тис. грн.
2. Первісна вартість необхідної для виробництва планового обсягу продукції виробничої споруди – 1 млн грн.
3. Придбання машин та обладнання – 500 тис. грн.
4. Щоденні виплати на закупку сировини та матеріалів – 6 тис. грн.
5. Середньоденні затрати на утримання персоналу – 10 тис. грн.
6. Середньоденні затрати за іншими видами елементів затрат – 3 тис. грн.
7. Середній період з моменту оплати вартості сировини та матеріалів до запуску їх у виробництво – 7 днів.
8. Тривалість виробничого циклу – 3 дні.
9. Середній термін зберігання готової продукції на складі – 5 днів.
10. Збут готової продукції здійснюється з відстрочкою платежу у 10 днів.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. Дайте визначення поняття «фінансова стратегія» та охарактеризуйте основні її завдання, порядок формування.
2. Охарактеризуйте зміст та мету фінансового планування на підприємстві.
3. Охарактеризуйте систему фінансового планування на підприємстві.
4. Назвіть та охарактеризуйте методи фінансового планування підприємства.
5. Назвіть та охарактеризуйте основні етапи фінансового планування на підприємстві.
6. Охарактеризуйте зміст поточного фінансового плану та порядок його складання.
7. Охарактеризуйте зміст оперативного фінансового плану та порядок його складання.
8. Охарактеризуйте сутність і значення бюджетування.
9. Назвіть класифікацію бюджетів за основними ознаками.
10. Охарактеризуйте структуру зведеного бюджету підприємства.
11. Дайте визначення поняття «контролінг» та охарактеризуйте основні його завдання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Інформаційна база фінансового планування.
2. Аналіз фінансових показників діяльності підприємства у звітному періоді як підстава для фінансового планування.
3. Методи та порядок прогнозування обсягів реалізації продукції підприємства.
4. Складання фінансових планів у системі бюджетування поточної діяльності підприємства.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Значення фінансової стратегії на підприємстві.
2. Інформаційне забезпечення реальності фінансових планів на підприємстві.
3. Інноваційні підходи до фінансового планування на підприємстві.
4. Закордонний досвід фінансового планування на підприємстві.

ТЕМА 11. ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Економічний зміст фінансової санації підприємства та необхідність її проведення.
2. Прийняття рішення про фінансове оздоровлення підприємства та порядок проведення фінансової санації.
3. Характеристика основних етапів санації підприємства.
4. Фінансування санації підприємства.
5. Необхідність та завдання інституту банкрутства підприємства.
6. Альтернативні варіанти санації підприємства.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Обчисліть виручку від реалізації та обсяг реалізації продукції у натуральних показниках у точці беззбитковості на основі таких даних:

№ з/п	Показники	Одиниця вимірювання	Значення
1	Обсяг реалізації	шт.	100
2	Ціна реалізації за штуку	грн	15,00
3	Купівельна вартість одиниці товару	грн	10,00
4	Умовно-змінні операційні витрати	грн	100,00
5	Умовно-постійні операційні витрати	грн	40,00

Завдання 2

Обчисліть виручку від реалізації та обсяг реалізації продукції у натуральних показниках в точці беззбитковості на основі таких даних:

№ з/п	Показники	Одиниця вимірювання	Значення
1	Маржинальний прибуток на одиницю товару	грн	6,00
2	Умовно-змінні витрати на одиницю товару	грн	4,00
3	Купівельна вартість одиниці товару	грн	10,00
4	Умовно-постійні операційні витрати	грн	500,00

Завдання 3

Згідно з фінансовою звітністю підприємства сума виробничих запасів в поточному році складає 426,9 тис. грн; дебіторська заборгованість 663,2 тис. грн; активи підприємства 2891,4 тис. грн; нерозподілений прибуток 869,4 тис. грн; виручка від реалізації продукції 13517,5 тис. грн; собівартість реалізованої продукції 9783,1 тис. грн; ринкова вартість акцій 968 тис. грн. Визначити вірогідність банкрутства підприємства на основі моделі Альтмана.

Завдання 4

Використовуючи дані підприємства на основі моделей Федотової і Бівера проаналізувати вірогідність його банкрутства, оцінити реальність можливого відновлення платоспроможності підприємства протягом шести місяців, зробити належні висновки. Чистий прибуток підприємства складає 75,5 тис. грн; виробничі запаси 260,7 тис. грн; дебіторська заборгованість і грошові кошти 44,5 тис. грн; довгострокові зобов'язання 219,3 тис. грн; короткострокові зобов'язання 116,5 тис. грн; пасиви 2963,5 тис. грн; амортизація основних засобів 38,7 тис. грн.

Завдання 5

Визначити ймовірність банкрутства підприємства використовуючи модель Ліса, якщо відомі такі дані: сума активів підприємства складає 14879,2 тис. грн; розмір оборотного капіталу 9240,5 тис. грн; виручка від реалізації 79516,6 тис. грн; собівартість реалізованої продукції 62649,8 тис. грн; нерозподілений прибуток 3408,5 тис. грн; власний капітал 6382,3 тис. грн; запозичений капітал 411,6 тис. грн.

Завдання 6

В процесі реструктуризації виробництва підприємство витратило кошти в сумі 78,4 тис. грн. За рахунок змін, що сталися, в наступному році знизилися витрати підприємства на оплату праці на 7,2 тис. грн; на спожиту електроенергію на 12,7 тис. грн; на міжцехове транспортування на 15,6 тис. грн. При цьому від оптимізації виробничої структури підприємство отримало додатково доходи в розмірі 35,3 тис. грн. Необхідно визначити результативність проведення виробничої реструктуризації на підприємстві.

Завдання 7

Кошти, одержані від продажу майна підприємства-банкрута складають 10332,5 тис. грн. Встановити черговість задоволення вимог кредиторів, якщо витрати, пов'язані з впровадженням у справі про банкрутство в господарському суді та роботою ліквідаційної комісії – 237,1 тис. грн; зобов'язання перед працівниками підприємства 1241,9 тис. грн; внески членів трудового колективу до статутного капіталу підприємства 4661,2 тис. грн; вимоги кредиторів, не забезпечені заставою 212,7 тис. грн; виплата вихідної допомоги звільненим працівникам банкрута 1853,2 тис. грн; вимоги, забезпечені заставою 3331,7 тис. грн. Як погашаються зобов'язання підприємства-боржника у разі недостатності коштів, одержаних від продажу його майна?

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ТЕМИ

1. У чому полягає сутність фінансової кризи?
2. Перелічіть основні ознаки кризи на рівні підприємства, охарактеризуйте їх.
3. З'ясуйте взаємозалежність банкрутства підприємств та економіки регіону.
4. Опишіть економічний зміст показника ймовірності банкрутства, що розраховується за моделлю Альтмана.
5. З якою метою та у яких випадках застосовують розрахунок коефіцієнта Бівера?
6. До яких методик вдаються, оцінюючи ймовірності банкрутства підприємства?

7. Які методики прогнозування банкрутства ґрунтуються на використанні порівняльного аналізу?

8. Опишіть методики оцінки кризового стану підприємства та оцінки ймовірності банкрутства.

9. Яке буває інформаційне забезпечення оцінки ймовірності банкрутства?

10. Що таке антикризова стратегія?

11. Які види банкрутства ви знаєте?

12. Перелічіть види санації та їхні особливості.

13. Розтлумачте сутність мирової угоди.

14. Роз'ясніть державне регулювання процесу банкрутства.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Фінансова криза на підприємстві, її коріння та наслідки.

2. Типи фінансової кризи.

3. Характеристика системи показників Бівера.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

Фінанси підприємств як складова ланка національної фінансової системи.

1. Особливості формування та зміни пайового капіталу підприємств різних форм власності.

2. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства.

3. Управління фінансами підприємств в умовах ринкової конкуренції.

4. Впровадження прогресивних методів управління фінансових ресурсів підприємства.

5. Формування і використання фінансових ресурсів підприємства.

6. Фінансовий механізм управління фінансами підприємств.

7. Антикризове управління фінансами підприємств.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Аніловська Г. Я. Фінанси підприємств: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
2. Бедринець М. Д. Фінанси підприємств: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
3. Бердар М. М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
4. Горох О. В. Скоромна О. Ю. Фінанси аграрних підприємств: навч.-методич. посіб. Харків: ХНАУ, 2020. 226 с.
5. Горох О. В. Фінанси: навч. посіб., Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х., 2021. 190 с.
6. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник. К.: Вид-во КНЕУ, 2013. 515 с.
7. Романенко О. Р. Фінанси: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
8. Фінанси підприємств: збірник тестів для поточного і підсумкового контролю знань для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування» / Держ. біотехнол. ун-т; уклад.: О.Г. Малій, О.В. Горох. Харків, 2023. 93 с.
9. Фінанси підприємства: Підручник / за ред. Т. О. Ставерської, А. В. Непрана. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 906 с. ISBN 978-617-8332-64-8. (Горох-гл.1).

Допоміжна література:

10. Аранчій В. І. Фінансова діяльність підприємств: навч. посібник. К.: Професіонал, 2004. 240 с.
11. Дем'яненко М. Я. Фінанси в період реформування агропромислового виробництва.; за ред. М.Я. Дем'яненка. К.: ІАЕ УААН, 2002. 645 с.
12. Єлецьких, С. Я. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посіб. для вузів. К.: Центр учбової літератури, 2007. 175 с

13. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика. К.: Знання, 2002. 215 с.
14. Малій О.Г. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. Харків: Вид-во «Міськдрук», 2012. 354 с.
15. Непочатенко О. О. Організаційно-економічні механізми кредитування аграрних підприємств: монографія. Умань, 2007. 456 с.
16. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): навч. посібник. 5-те вид., без змін. КНЕУ, 2008. 240 с.
17. Слав`юк Р. А. Фінанси підприємств. Підручник; Національний банк України, Університет банківської справи. К.: УБС НБУ: Знання, 2010. 550 с.
18. Сомик А. В. Кредитні відносини сільськогосподарських підприємств з комерційними банками: особливості суб'єктного складу Економіка АПК. 2006. № 11. 53-59.
19. Кремень В. М. Фінанси [Електроний ресурс]: навч. посібник. 2012. Режим доступу: http://www.bookzone.com.ua/Netshop/catalogue/catalogue_34631.html

Електронні інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
3. Наукова бібліотека ДБТУ. URL: <https://library.btu.kharkov.ua/>
4. Статистика та реєстри. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>
5. Стратегічне управління та розвиток бізнесу. URL: <http://moodle.btu.kharkiv.ua/?lang=uk>
6. Ліга Бізнес Інформ. URL: www.liga.net.
7. Податки і бухгалтерський облік. URL: www.basa.tav.kharkov.ua.

Навчальне видання

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні вказівки
для практичних і семінарських занять та самостійної роботи

Автори-укладачі:

ГОРОХ Олександр Володимирович

МАЛІЙ Олена Григорівна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. ____.

Наклад ____ пр.

Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44